

liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum

10.09.2025

Dnro/Dnr

TRAFICOM/620474/03.03.01/2025

Viite/Referens

Asiantuntijapyyntö 27.8.2025

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esitykseen liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 66/2025)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 66/2025).

Traficom katsoo, että esitys liikenteen palveluista annetun lain ja siihen liittyvien lakien muutoksista on kokonaisuudessaan onnistunut.

Traficomia koskee erityisesti lakimuutoksen myötä virastoon liikenne- ja viestintäministeriöstä siirtyvä rautatieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävä. Rautatieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtäviin ei sinänsä siirron yhteydessä tule muutoksia, mutta seuraavien vuosien aikana EU-säädösten mukaisesti kilpailutettava valtion ostojunaliikenteen hankinta tulee lisäämään toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä kokonaisuudessaan ja lisäämään tehtävään tarvittavia resursseja merkittävästi nykytilanteeseen verrattuna. Nykyisessä suorahankintamallissa merkittävä osa ostoliikenteen suunnittelusta, palveluiden kehittämistä, hallinnosta, asiakasviestinnästä ja operatiivisista toiminnoista sekä näihin liittyvistä tukitoiminnoista on VR:n sisäistä toimintaa. Uudessa toimintamallissa nykyisiä tehtäviä siirtyy tilaajan uusiksi tehtäviksi, minimihenkilömäärä tehtävien hoitamiseen on 10 htv:tä ja tarvetta on myös kokonaan uudelle osaamiselle, jota hallinnonalalla ei ole. Uusi sääntelyn mukainen ostoliikenteen järjestämismalli lisää merkittävästi toimijoiden määrää sekä sopimus- ja yhteistyösuhteita, esim. kalustoyhtiö, varikonomistajat ja asemanomistajat. Lakimuutos on esityksen mukaan tarkoitus toteuttaa julkisen talouden suunnitelmien ja valtiontalouden arvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. Virasto ottaa vastaan uudet tehtävät ilman lisämäärärahaa ja haasteena on, että saman aikaisesti viraston toimintamenomäärärahaan kohdistuu merkittäviä leikkauksia tuottavuusohjelman säästöjen myötä.

Julkisten rautatieliikenteen palveluhankintojen siirtyessä virastoon, on rautatiealan sääntelyelin siirrettävä virastosta toisaalle EU-sääntelyn edellyttämän riippumattomuuden turvaamiseksi. Traficom tuo esiin, että Rautatiealan sääntelyelimen siirtoa Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteyteen on valmisteltu yhteistyössä viraston kanssa.

Traficom korostaa, että rautatieliikenteen turvallisuus-, lupa- ja valvontaviranomaisen tehtäviin ei ole tulossa muutoksia toimivaltaisen

viranomaisroolin myötä. Traficom tulee järjestämään toimivaltaisen viranomaisen tehtävät sisäisesti niin, että ne ovat eriytetty turvallisuus-, lupa- ja valvontaviranomaistehtävistä ja asiat käsitellään toisistaan erillään.

Traficom tuo esiin, että yhdessä aluehallintouudistuksen muutosten myötä rautatieliikenteen tilaajatehtävät täydentävät Traficomin valtakunnallista roolia joukkoliikenteen palveluhankinnoissa. Tällä hetkellä virasto vastaa lentoliikenteen hankinnoista. Virasto odottaa uusien tehtävien myötä saavansa synergiaetua julkisten hankintojen tekemisessä. Rautatieliikenteen toimivaltaisen viranomaistehtävän siirtoa on valmisteltu hyvässä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa ja uusien tehtävien vastaanottamista on edistetty virastossa.

Traficom pitää hyvänä, että lakimuutokseen on lisätty seikkoja, joiden perusteella liikenne- ja viestintäministeriö voi arvioida rautatieliikenteen toimivaltaisten viranomaisten alueellisen toimivallan muuttamista. Tällöin kunnilla ja kaupunkiseuduilla on mahdollisuus hakea rautatieliikenteen toimivaltaa, mikäli näin katsovat parhaaksi. Traficom kuitenkin korostaa, että se tulee tekemään yhteistyötä alueiden kanssa henkilöjunaliikenteen tilaamisessa myös jatkossa jos toimivalta rautatieliikenteessä sille siirtyy.

Virasto toteaa, että tehdyt hankintasäännökset ovat onnistuneet eikä sillä ole niihin huomautettavaa. Muutokset parantavat hankintojen laatua kun viittauksia hankintalakiin on tarkennettu ja järjestelyjä järkevöitetty. Virasto toteaa, että muutosten myötä kilpailuun osallistuvien yritysten oikeudellinen varmuus on parempi kuin aiemmin.

Virasto toteaa myös, että Hailuodon kunnan liittäminen osaksi Oulun seudun tieliikenteen toimivaltaa on seudullisen liikenteen järjestämisen osalta kannatettavaa. Traficom on osallistunut asiaan liittyviin keskusteluihin ELYn ja Oulun seudun joukkoliikenneviranomaisen kanssa. Liittymisen vaikutuksia joukkoliikenteen määrärahoihin ja valtionavustuksiin on arvioitu niin valtion (ELY-keskuksen) kuin Oulun kaupunkiseudun joukkoliikenneviranomaisen kannalta.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 10.9.2025. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Saarimäki Jarkko
Pääjohtaja

Pätynen Anna
Johtava asiantuntija